

BESZÁMOLÓ A HARMADIK KÖZÉP-EURÓPAI REGIONÁLIS TUDOMÁNYI KONFERENCIÁRÓL

(*Technická Univerzita v Košiciach, Kassa, 2009. október 7–9.*)

TAGAI GERGELY

2009. október 7. és 9. között harmadik alkalommal került megrendezésre a Közép-Európai Regionális Tudományi Konferencia (CERS – Central European Conference in Regional Science). A kétévente megszervezett eseménynek Szlovákia ad otthont, azonban a korábbi alkalmaktól eltérően idén a helyszínválasztás nem a festői elhelyezkedésű tátrai üdülőfalura, a Gerlachfalvi-csúcs lábánál fekvő Nový Smokovecra esett. A szervező egyetem (Technická Univerzita v Košiciach) – melynek gazdaságtudományi karán működik Szlovákia egyik neves regionális tudományi műhelye – úgymond 'hazahozta' a rendezvényt, amelynek helyszíne így Kassa városa lett.

Maga a konferencia nem az egyetemen került lebonyolításra: a szervezők az egyetemi városrész panelrengetegéből egy hotelba helyezték át a rendezvényt, amely csak pár lépésre volt a történelmi belvárostól, és több konferenciateremmel is rendelkezett az esemény befogadására. A belváros közelsége lehetőséget adott Kassa történelmi emlékeinek megismerésére. A főtér állandó forgataga jól mutatta, hogy mennyire élénk és pezsgő is a város élete, számos kikapcsolódási lehetőséget és kulturális programot nyújtva az idelátogatóknak. Számtalan egyéb rendezvény is zajlott a konferencia idején, például csak néhány nappal azelőtt rendezték meg a 86. Kassai Béke Maratont, amely Európa legrégebbi ilyen típusú futóversenye.

A konferencia nem egy központi téma köré szerveződött, inkább kongresszus jellegűnek nevezhetnénk (ha méretét, résztvevői létszámát tekintve nem is), ahol a környező országok regionalistái, szakmabeljei cserélhették ki egymással tapasztalataikat, és oszthatták meg újabb kutatási eredményeiket a regionális tudomány területéről, szigorúan szabott tematikai kötöttségektől mentesen. Így előtérbe kerültek az aktuális gazdasági és társadalmi kérdéseket regionalista szemszögből taglaló előadások, amelyek az elméleti indíttatású vagy módszertani jellegű, és ezeket esettanulmányokkal megtámogató munkákkal együtt alkották a prezentációk derékhadát.

A rendezvény nyitányaként plenáris ülésre került sor, amelyen az európai kutatói közösség négy neves tagja vezette elő aktuális kutatásait. *Roberta Capello*, a Nemzetközi Regionális Tudományi Társaság (RSAI) elnöke a regionális gazdaságtan tudományának elmúlt ötven évét értékelte, kiemelve, hogy egy relatíve fiatal diszciplínaként a regionális gazdaságtannak még számtalan elméleti és módszertani 'rész' kell feltöltenie. A tudományág eddig elért eredményei ennek megfelelően számos olyan kérdést vetnek fel, amelyek a jövőbeni irányok szempontjából kihívásként, kritikai közelítést igényelve merülnek fel. *Peter Nijkamp* (VU

University, Amszterdam), a konferencia egyik visszatérő előadója az ún. 'smart cities' (okos városok) koncepciójáról beszélt. Előadásában kiemelte, hogy a városok gazdasági teljesítőképessége napjainkban nem elsősorban az infrastrukturális és egyéb 'kemény' tényezőktől függ, hanem mindinkább a humán tőke, az elérhetőség, a városi környezet állapota, valamint nem utolsósorban a kommunikáció és tudásközvetítés minősége (pl. ICT – Információs és Kommunikációs Technológiák – elterjedtsége) határozzák meg. Ennélfogva a városfejlődést alakító irányelvek megfogalmazásánál főként az utóbbi tényezőkre kell tekintettel lenni. *Manfred M. Fischer*, a Bécsi Gazdasági és Üzleti Egyetem (Vienna University of Economics and Business) professzora prezentációjában egy térökonometriai növekedési modellt mutatott be, melynek hangsúlya a gazdasági növekedés fizikai és humán tényezői mellett a régiók kölcsönös technológiai függésére helyeződött, mint ami nagymértékben befolyásolja a tudásáramlás – és ezzel a gazdasági fejlődés – lehetőségeit. Szintén visszatérő előadó volt *Adrian Smith* is (Queen Mary University, London), aki a szlovákiai ruhaipar elmúlt évtizedeinek eseményein keresztül mutatta be a gazdasági és társadalmi környezet átalakulását az országban, egyúttal az európai integráció, a globalizáció és a gazdasági válság folyamatait is értékelve.

A konferencia további előadásai a tematikai szabadság mellett négy témacsoportba kerültek besorolásra, úgymint: regionális tudomány és alkalmazásai az európai országokban, regionális versenyképesség és innováció, határon átnyúló együttműködés és fejlődés, valamint decentralizáció és regionális politika. E témacsoportokra maguk a jelentkezők tehettek ajánlást. A mintegy 110 előadás több mint fele, besorolása alapján, valamiképpen a regionális versenyképesség témájához kapcsolódott, jelezve ezzel a kérdéskör aktualitását a regionális tudományi kutatásokban. A versenyképesség hívószava ebben az esetben maga is számos nagyobb tématerületet ölelt át. Több előadó foglalkozott a regionális versenyképesség elméleti és általános kérdéseivel: mérésének lehetőségeivel, humán és fizikai tényezőinek felmérésével, valamint területi és intézményi összefüggéseivel. Számos prezentációban külön hangsúly helyeződött az innováció, mint versenyképességi tényező szerepének értékelésére. Ennek kapcsán, a különböző ágazati innovációs lehetőségek bemutatása mellett, elsősorban az innováció (regionális innováció) stratégiai és kohéziós funkciójának megvitatására helyeződött a hangsúly, illetve több előadás kiemelte az egyetemek, mint tudásközvetítő intézmények szerepét az innovációs folyamatokban. Szintén a versenyképesség tág tématerületéhez kapcsolódóan – de egymással is összefüggésben – került sor több olyan előadásra, amelyek a területi fejlődés, fenntartható fejlődés, életminőség kérdésével foglalkoztak.

Ennek kapcsán már jelentős átfedés volt tapasztalható a kifejezetten elméleti és módszertani jellegű prezentációkkal, amelyek szintén nagyobb számmal szerepeltek a konferencia programjában. Ezt a tábort gazdagították a különböző fejlődésemelvények értékelését és adaptálását, a gazdasági fejlettség és területi különbségek tényezőit és térségi összefüggéseit bemutató előadások, és az ezen jelenségek mérési lehetőségeit kutató munkák. A 'felkapottabb' témákkal szemben a határon átnyúló együttműködésre vonatkozó és gyakorlati (fejlesztéspolitikai) kérdéseket taglaló előadások a

konferencia programjának relatíve kis hányadát alkották. Igaz azonban, hogy a szélesebb résztvevői körű témák előadói rendszerint megfogalmaztak bizonyos ajánlásokat a regionális politika döntéshozói számára kutatásaik alapján.

A konferencia prezentációi által felölelt tématerületek sok szempontból a regionális tudomány régi-új, de mindig aktuális kutatási irányait alkotják. Újszerűséget ebből a szempontból elsősorban egyes módszertani megoldások bemutatása jelentett, illetve az elméletek bizonyos területekre alkalmazott adaptációja hozott. Tematikai névumot a gazdasági válság napjainkban megkerülhetetlen, térfolyamatokat átalakító szerepének kiemelése – és sajnálatos aktualitása – rejtett magában. A jelenség és tényezőinek vizsgálatát helyezte középpontba több előadás, amelyek a fenti témákhoz kapcsolódóan értékelték az aktuális gazdasági és társadalmi folyamatokat.

A legtöbb résztvevő természetesen Szlovákiából (elsősorban a helyi egyetemről) érkezett, de a második legnépesebb részt vevő nemzet, a magyar nem sokkal maradt el ettől létszámában. Nagyobb számban jöttek előadók még más környező országokból, Csehországból, Lengyelországból és Ukrajnából is: a konferencia valóban leginkább a szűken vett (kelet-)közép-európai térség regionalistáinak érdeklődését váltotta ki. De emellett regisztráltak résztvevőt/előadót például Portugáliából, Finnországból, Törökországból, az Egyesült Államokból, de még a Dél-afrikai Köztársaságból is. Magyarországról elsősorban az egyetemi regionális tudományi műhelyek kutatóit aktivizálta a rendezvény: több előadó érkezett a konferenciára Miskolcra, Pécsre, Szegedre, illetve Budapestre, a Corvinus Egyetemről, a Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemről, valamint az Eötvös Loránd Tudományegyetemről. A hazai kutatók előadásai tematikusan beleilleszkedtek az aktuális nemzetközi tudományos irányzatokba, de ez elmondható más országok kutatói közösségéről is. Látható, hogy hasonló kérdések érintik meg a környező országok regionalistáit: a konferencián hasonló témák találkoztak egy-egy, más országból származó kutató prezentációjánál, így a különböző területre készített esettanulmányok, helyi vizsgálatok jól szolgálták az összehasonlítást és az eltérő felfogások ütköztetését.

A tematikai besorolások mellett a konferencia előadásai javarészt, a nyitónap zsúfoltabb programját leszámítva, két párhuzamos szekcióban zajlottak. Ezek közül az egyik külön a fiatal – 33. életévüket be nem töltött – kutatók számára volt fenntartva. Ez a szekció különösen sikeresnek mondható, hiszen 60 (!) fiatal előadó (vagy -páros) vállalta, hogy megméretteti munkáját. A dolog nem volt 'tét' nélküli: az előadások alapját képező tanulmányokat már korábban bekérték a szervezők, amelyeket azután a konferencia tudományos tanácsának tagjai véleményeztek. Bírálókat sajnos nem kaptuk kézhez, így csak a prezentációk alkalmával volt lehetőség mások szakmai véleményének megismerésére. Azonban túlságosan tág teret erre a szekciók menetrendje sem adott, hiszen a szigorú moderálás mellett egy-egy résztvevőre csak 15 perc jutott – szemben a plenáris és egyéb előadások 30–40, valamint 20–25 percével. A kérdésekre és hozzászólásokra szánt kis idő általában azért megfelelő visszajelzésekkel járt. Sőt, alkalmanként érdemi vitához is vezetett, amely a konferencia talán legjobb pillanatait hozta. Egy alkalommal, két professzor parázs disputája során – egy előadó megállapításainak védelmében, illetve ellenében –, körbepillantva

ugyanazt a sugárzó érdeklődést lehetet látni minden arcon – a közönség élvezettel figyelte a ritkán hallható szakmai szópárbajt. A legjobbnak ítélt előadásokat/pályamunkákat oklevéllel és anyagi elismeréssel is honorálták. Ezen a téren magyar sikerről is beszámolhatunk, hiszen egy helyi illetőségű, illetve egy horvátországi fiatal kutató, valamint egy cseh szerzőpáros mellett díjazott 'helyezést' ért el Jeney László, a Budapesti Corvinus Egyetem Gazdaságföldrajz Tanszékének adjunktusa, 'A Visegrádi országok város-vidék fejlettségi különbségeinek ágazati háttere' című előadásával.

A rendezvényhez több közösségi szabadidős program is tartozott. Az első nap a szlovák kultúrát és gasztronómiát bemutató estet rendeztek a szervezők, majd a konferencia további ideje alatt sor került egy bowling-bajnokságra, egy tokaji bortúrára és egy közös városnézésre, idegenvezetéssel. A konferencia záróeseménye pedig egy kirándulás volt, melynek résztvevői Kraszna Horka várába látogattak el, illetve a Szlovák-karszt barlangjaival ismerkedhettek meg. A rendezvény záróülésén az elnökség ígéretet tett a negyedik, két év múlva megrendezendő Közép-Európai Regionális Tudományi Konferencia megszervezésére; ennek helyszínéről még nem született döntés. Az elhangzott előadások konferenciakötetben kerülnek publikálásra, amely egy ISBN számmal ellátott elektronikus könyv formájában jelenik majd meg, és feltehetőleg – a korábbi gyakorlatnak megfelelően – a rendezvény honlapján (www.cers.tuke.sk) is hozzáférhető lesz.